

„Ваше Прѣосвященство! Съ твърдѣ голѣмо благодареніе приѣхъ послѣднето ви писмо. Смѣлата постѣпка, която сте направили на Богоявленіе, за рѣшеніето на наший дългъ и, както казватъ Гръцитѣ малко тржливѣ, въпросъ, слѣдъ като сте исчерпили сичкиги възможни сръдства за да достигнете до едно праведно спокоженіе съ патріаршіята, ми причини една радостъ и едно въсхищеніе неизразими. Дѣйствително, какъ можяхми да свършимъ съ непрѣклонимѣтѣ воля и мрачнѣтѣ съвѣсть на фенерското духовенство?

„Азъ самъ, ако бѣхъ на вашето мѣсто, нити една минута не щехъ да са двоумѣ да дѣйствувамъ тѣй както вѣй сторихте, като зная че правото е отъ наша страна и че то е по-свѣтло отъ лжчители на слънцето.

„Слѣдователно, азъ напълно одобрявамъ изпълненото дѣло, и високо ви благодаря за него.

„Като ви молиствувамъ добро здравіе и успѣхъ въ дѣлото, което още ви остава да извършите, имамъ честта да бѣдѣ на ваши преосвященства, жяркій во Христѣ братъ. Партеній Нишавски“¹⁾.

Историята на борбата за училищна просвѣта и въ Пиротъ, донѣкъдѣ по-малко влиянь отъ сръбската пропаганда, започва, както навредъ изъ бѣлгарско, сравнително много по-рано отъ борбата за черковна независимостъ. Споредъ свѣдѣніята на Христова, началото на просвѣтното дѣло въ Пиротъ се крие въ началото на 18 вѣкъ. Като първи учител може да се смѣтне единъ светогорски калугеръ, при когото се е училъ единъ отъ най-старитѣ пиротски учители, нѣкой си Пейчо Георгиевъ отъ с. Рудине. Даскалъ Пейчо отворилъ по-късно самъ училище въ собствената си кжща, въ което е учителствувалъ 5—6 години. Слѣдъ туй се отворило общинско училище въ светогорския метохъ, дѣто той прѣминалъ. Послѣ учителствувалъ въ новопостроеното училище (около 1831 год.), нарѣчено „Пазарско“, въ двора на старата черква, при митрополията, и въ второто „Тиобарското“, чакъ до 1855 год.

Едноврѣменно съ даскалъ Пейча сѣ учителствували самоукътъ Панчо Бошковъ отъ Пиротъ и даскалъ Никола, пришелецъ отъ Сърбия, който е участвувалъ на два пжти: пър-

¹⁾ В. „Турция“, г. VII, бр. 52, стр. 3 отъ 12 февр. 1872 г.